

Adatok a magyar–lengyel urológus kapcsolatokról

Romics Imre dr., Nyirády Péter dr.

Semmelweis Egyetem, Urológiai Klinika, Budapest (igazgató: Nyirády Péter dr.)

Adolgozat megírását a szoros történelmi és szakmai kapcsolatok juttatták eszünkbe. A szimpátia a hatvanas évek autóstoppos időszakából ered, bizonyítéka egy fotó Krakkó főterén 1966-ból (1. ábra).

1. ÁBRA: ROMICS IMRE KRAKÓBAN 1966-BAN

A magyar–lengyel történelmi kapcsolatok ezerévesek. Történetesek mindkét oldalról könyvek tucatjait írták erről. A magyar–lengyel felsőoktatási – ezen belül orvosi – kapcsolatok is több száz évesek, mint ahogy a krakkói egyetemen egy latinul írt bronz táblán olvasható, már a XV. században voltak magyar hallgatók az egyetemen.

A középkori magyar peregrináció 90 százalékban a bécsi és krakkói egyetem látogatását jelentette. Ez a két egyetem lényegében az állandó hazai egyetemet pótolta, és földrajzilag is oly közel feküdt a magyar határokhoz, hogy sokak számára volt lehetséges – Krakkóban 1401 és 1526 között 4722 hazai diák tanulmányairól van adatunk.

Őnálló magyar diákközhely, a Bursa Hungarorum is működött. Az első bizonyíthatóan magyarországi orvostanhallgató a krakkói egyetemen *Bednári Georgius Joannes* volt, aki 1774. november 17-én iratkozott be az egyetemre. Mint az anyakönyvben áll „Ad

lauream medicinae concursens”, vagyis tudományos fokozatot is kíván szerezni (1).

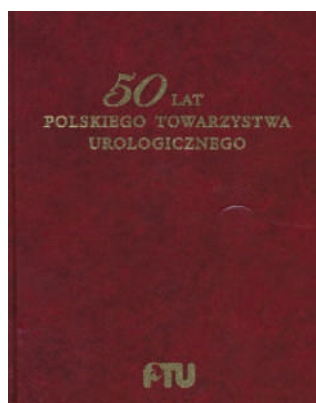
Csak az általános iskolai tanulmányok felfrissítése miatt: Magyarországnak közel 1000 évig közös határa volt Lengyelországgal. A lengyel néppel akkor is határosak voltunk, amikor a keleti és nyugati hatalmak megszüntették az országot, és ez nem is egyszer történt meg. A II. világháború alatti közös határt azért is ki kell emelni, mert kerekítve százezer lengyel menekült Magyarországra – köztük 500 orvos –, vagy Magyarországon keresztül a szövetségesekhez. Ekkor Balatonbogláron működött Európa egyetlen lengyel gimnáziuma, *id. Antall Józsefet*, minisztériumi osztálytanácsost bízta meg *Horthy* kormányzó a lengyel menekültek gondozásával. 1919–20-ban magyar fegyverekkel és lőszerrel védte meg függetlenségét Lengyelország Szovjet-Oroszország ellen. A lőszerszállító vonatok visszafelé szemet hoztak, ezzel működtek a fegyver-, lőszergyártó művek Csepelen. A varsói felkelés (1944) során Magyarország több millió lőszerrel juttatott el a németek ellen harcoló lengyel (és kevés magyar!) katonákhoz. 1956-ban tízezer lengyel jelentkezett véradásra, 4000-en adtak is vért. Az összegyűjtött 40%-át a lengyelektől kapta Magyarország 1956-ban.

A történelem persze befolyásolta a medicina, és az urológia fejlődését. Lengyelország 1918-ig három részre volt szakítva, nem létezett. Az újra összeállt országban 4 urológiai osztály működött, kettő Varsóban, egy Krakkóban és Lvovban („magyarul” Lemberg). A társaságot 15-en alapították meg 1949-ben és akkor tartották az első urológus napot (*Dzien urologiczni*). Az első urológus kongresszus 1950-ben volt.

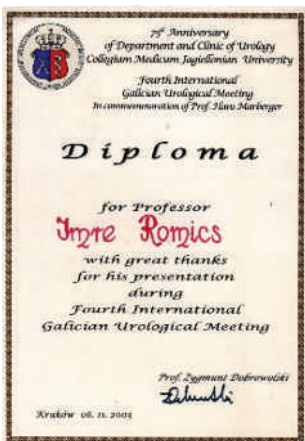
Urológiai betegségeket gyógyító orvosok mind Magyarországon, mind Lengyelországban működtek, anélkül, hogy az urológia szót ismerték volna. Csak a történelmi hűség és az illendőség okán soroljunk fel néhány nevet: *Jan Karol Marcinowski*, *Jan Mikulicz-Radecki*, *Ludwik Rydyger*, *Antal Géza*, *Balassa János*, *Verebély Tibor*.

A kapcsolatok dokumentációja kevés. A klinikánkon a mai napig 1922 óta vezetett vendégkönyvre, illetve ugyancsak az 1997 óta évenként összeállított évkönyvekre, személyes emlékekre támaszkodhatunk. A vendégkönyvben, főleg az 1997 előttiekben gyakran a nevek, aláírások olvashatatlanok, a város néha kibetűzhető, ha fel van tüntetve. Nehezíti a megfejtést/azonosítást az is, hogy néha franciául, néha németül írt a vendégkönyvbe a lengyel vendég.

Segítség a PTU, a Lengyel Urológus Társaság ajándéka, a megalakulásuk 50. évfordulójára kiadott, *A. Borkowski* által szerkesztett és a varsói klinika által kiadott kétkötetes sokszerzős könyv, ami 2000-ig foglalja össze a történeteket (2. ábra). Más lengyel urológiatörténelmi könyvek is megjelentek, de azoknak

2. ÁBRA: KÖNYV A LENGYEL UROLÓGUS TÁRSASÁG TÖRTÉNETÉRŐL

3. ÁBRA: DIPLOMA
A GALÍCIAI KONGRESSZUSRÓL

4. ÁBRA: ANDRZEJ
BORÓWKA BUDAPESTEN

vagy elismerő szavak beírása, ami közelebb vihetne a néha „firkák” tulajdonosának megfejtéséhez.

1998-ban *Andrzej Sikorski prof.* járt a klinikán Szczezinből. 2005-ben *Liliana Skopejko* és *prof. Andrzej Borówka* (4. ábra)

5. ÁBRA: A. BORKOWSKI A HÁZIGAZDÁKKAL A BUDAPESTI
AAEU-KONGRESSZUSON

sok magyar vonatkozásuk nincs, a régebbi időkkel foglalkoznak (2, 3, 4).

Visszatérve a személyes emlékekre, találkozásokra: A legkülönbözőbb kongresszusokon találkozhattunk (EAU, SIU, DGU, ESOU stb.); ezek a rövidítések urológusok számára ismertek.

A mi szempontunkból a magyar és lengyelországi események, kongresszusok, vizitek a fontosak. A nemzeti kongresszusok, a CEM, ESU, Galíciai Kongresszusok (3. ábra) és a személyes meghívások.

Illyés idejében *dr. O. Cahn* Katowiczéből járt a klinikán. Ezenkívül *dr. Kuberczki Frantisek*, *Szorlej Leczmiana-Bracka* „Pologne” megjelöléssel, olvashatatlan név Poznanból és egy *dr. Herman Datynez* Varsóból írt a vendégkönyvbe.

Babics idejében, 1946 után egyetlen lengyel nevet találtam, *dr. doc. Zygmunt Harnicki* a krakkói II. „Med. klinik.”-ről. Szinte alig hihető, hogy 1974 után egyetlen lengyel beírást sem találtam. Aminek az is oka lehet, hogy a 60–70-es évekig nem volt szokás (?) valamilyen köszönő,

6. ÁBRA: NYIRÁDY PÉTER ROMAN SOSNOWSKIVAL

7. ÁBRA: A 99 ÉVES STEFAN WESELOWSKI ÉS ROMICS
IMRE EGYÜTT ÉNEKELNEK VARSÓBAN

8. ÁBRA: Z. DOBROWOLSKI
ELŐADÁST TART BUDAPESTEN

beírását találtam meg, mindketten Varsóból jöttek. Ezekben az időkben, valószínűleg egy Huth-Napok során Pécsen, az esti fogadáson *A. Borkowski* (Varsó) is megjelent feleségével, egyéb nemzetközi kongresszusokon mindig kereste a magyarok társaságát, és gyakran ültünk egy asztalnál, a budapesti AA-EU-n is ott volt (5. ábra).

2011-ben a Nemzetközi Urológiatörténeti Kongresszuson a varsói *Roman Sosnowski* (6. ábra), az EAU History Office lengyel tagja és *Thaddäus Zajaczkowski* (Mülheim, Németország) sokat publikáló lengyel orvostörténész vett részt.

Mi is részt vettünk Varsóban a History Office bizottsági ülésén, ahol szerencsénk volt találkozni az akkor közel 100 éves *Stefan Weselowskival*. Mindenkihez a saját nyelvén szólt a bizottságban, sőt *nomen est omen* neve vidámat jelent. A képen egy lengyel dalt együtt énekeltünk (7. ábra).

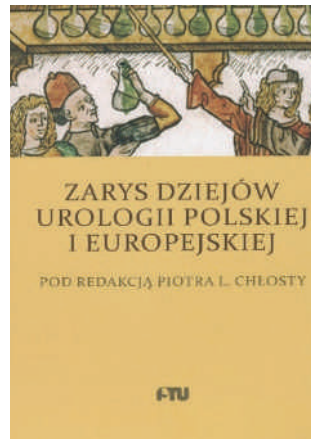
9. ÁBRA: NYIRÁDY PÉTER, TOMASZ DREWA ÉS PIOTR CHLOSTA

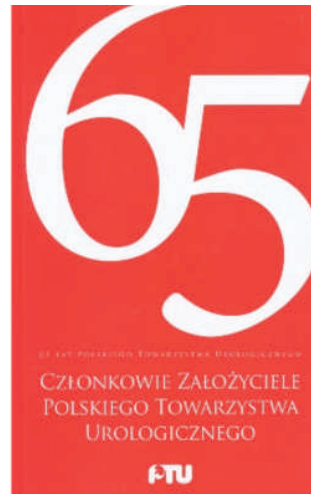
10. ÁBRA: JERZY GAJEWSKI FELESÉGÉVEL ÉS NYIRÁDY PÉTER

11. ÁBRA: PIOTR RADZISZEWSKI ÉS FELESÉGE NYIRÁDY PÉTERREL AZ UROLÓGIAI KLINIKÁN

12. ÁBRA: KÖNYV A LENGYEL UROLÓGIA TÖRTÉNETÉRŐL (1)

13. ÁBRA: KÖNYV A LENGYEL UROLÓGIA TÖRTÉNETÉRŐL (2)

Az első EBU-vizsgán a közép-kelet-európai országok közül a lengyelek voltak az elsők 1998-ban.

A Lengyel Urológus Társaságnak (PTU) saját logója és zászlaja van. Az *Urologia Polska* 1977 óta jelenik meg, 2006-ban 14 orvosgyetemen oktatták az urológiát.

FUN-előadást a krakkói *Zygmunt Dobrowolski* tartott 2007-ben (8. ábra). A már említett *Andrzej Borówka* a Babics–Noszky-ülésem volt meghívott előadó.

2012 után, a *Nyirády Péter* vezette klinikán *Piotr Chlosta*, a krakkói klinika igazgatója egyetemünk honoris causa professzora lett. Vendég volt még a lengyel urológus szaklap főszerkesztője *Tomasz Drewa* (9. ábra).

Jerzy Gajewski Kanadából jött el és tartott FUN-előadást (10. ábra). *Arkadiusz Miernik* is lengyel, ő Freiburgból érkezett. *Piotr Radziszewski* is járt a klinikánkon 2013-ban (11. ábra).

Lengyelországban több könyv is megjelent, ami a lengyel urológia történetével foglalkozik (12–13. ábrák). Ebben az időben egy bronzplakettet is kaptunk, a PTU 50 éves jubileuma alkalmából (14. ábra) (1, 2). Más

lengyelországi kongresszusokon is kaptam plaketteket (15. ábra) (1–4). Az „50 lat polskiego towarzystwa urologicznego” című fent említett könyvben két tiszteletbeli tagról, *Babicsról* és *Baloghról* fotóik és rövid életrajzuk is olvasható. *Babics* vonatkozásában egy Frang-írásra is hivatkoznak (Curriculum vitae of Academician *Antal Babics*).

1968-ban Łódźban tartották a PTU XI. kongresszusát. *Babics* a „főtémában” egy kerekasztal tagjaként van említve *Couvelaire* (F), *Hanley* (GB), *Kucera* (CSSR), *Pytel* (Moszkva), *Lenko* (Łódźban), *Lorenz* (Wrocław), *Michalowski* (Krakkó), *Weselowski* (Varsó), *Vijarski* (Szczecin), *Zielinsky* (Katowice) társaságában. Az idősebbek számára ismertek a nevek, és látható, hogy Lengyelországban volt, és valószínűleg most is van jó néhány európai szintű urológus. A kongresszuson még *Frang Dezsó* is részt vett.

Az „Indeks Nazwisk”-ban, a résztvevők listája között egy *K. Andrassyt* is találtam Heidelbergből. Nem tudom, ki

14. ÁBRA: PLAKETT A PTU MEGALAKULÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁRA (1, 2)

15. ÁBRA: PLAKETTEK LENGYEL KONGRESSZUSOKRÓL (1–6)

16. ÁBRA: RÉSZVÉTELI IGAZOLÁS A 30. PTU KONGRESSZUSRÓL

volt ő. *Zoltán Tibor* főorvost Zalaegerszegről a XII. PTU kongresszusra hívták meg egy kerekasztalhoz. Az 1966-os résztvevők között a pécsi *Gösfay* és a szegedi *Scultéty* nevét találtam meg. Ugyanebben a delegációban volt még *Magasi Péter*, *Ruszinkó Barnabás* (*Ryszinko*-nak írva) és *Balogh Ferenc*.

Részletesen tárgyalnak egy *Z. Bartkowiak* élettörténetet (1908–1991), aki *Illyésnél* (Illysa?), majd *Lichtenberg Sándornál*

17. ÁBRA: JAGELLÓ EGYETEMI HON. C. DIPLOMA

Berlinben, Párizsban, és Bernben tanult. *Illyés* későbbi említésénél a név helyesen van írva. Közel két évet töltött Budapesten. Ugyanebben a könyvben, a 313. oldalon *Kisbenedek László*, *Jan Dvoracek*, *Tomas Hanus* és *Romics Imre* látható egy asztalnál ülve.

1997-től a mai napig több síkon futottak és futnak kapcsolataink. FUN-előadó volt még 2012 után: *Dobrowolsky*, *Gajewsky*, *Drewa*, *Chlosta*.

Az I. (2001) és V. (2005) CEM-en Budapesten sok lengyel volt, de mi is voltunk Varsóban, Krakkóban és együtt voltunk más európai városokban is. Részt vettünk PTU kongresszusokon is (16. ábra) (2, 3, 4) Lodzban, Krakkóban, a 30.-on (17. ábra). Mint ESU Board- és Faculty-tag 2005-ben Lublinban volt felkért előadó *Romics Imre*, itt lett tiszteletbeli tag (18. ábra). Egy alkalommal, az egyik galíciai kongresszuson október 23-án volt előadása *Romics Imrének*.

Az első dia egy 1956-os újság első oldala volt, amin egy lengyel férfi vért ad a magyaroknak. Jó kezdés volt, már kevésbé volt fontos mit mondott a prosztatarákról.

A szmolenszki tragédia után jött az ötlet, hogy fejezzük ki szolidaritásunkat a lengyel kollégákkal. A nemzeti szalagról a zöldet levágtuk, megfordítva fehér-piros csík lett, amit szívünk fölé gombostűztünk. *Hamvas Antal* és *Nyirády Péter* igazgatóhelyettesekkel lefényképeztettük magunkat és együttérző szavak kíséretében elküldtük barátainknak. Ez a *Przeglad Urologiczni* első oldalán meg is jelent (19. ábra). Ez a lengyelek EAU Today-ja. A hivatalos tudományos lap, a *Journal of Polish Urology*, amely ma egyben a *Journal of Central European Urology*, aminek szerkesztőbizottsági tagjai vagyunk *Nyirády Péterrel*.

19. ÁBRA: EGYÜTTÉRZŐ FOTÓ A LENGYELORSZÁGI REPÜLŐGÉP-SZERENCSETLENSÉG MIATT

2017-ben Nyirády Péter tiszteletbeli tagja lett Varsóban a lengyel társaságnak (20. ábra), ajándékuk, egy méretes szablya klinikánk múzeumában látható (21. ábra). Utalva arra, hogy „lengyel–magyar két jó barát, együtt harcol és issza borát”. Még egy közös eseményről kell szólni. Német, amerikai és más nagy kongresszusokon a nulladik napon sok hazai–másik ország, hazai–másik földrajzi területekről érkező előadók tartanak előadásokat egy szimpóziumon. Haas Gábor Amerikában élő magyar professzor erőfeszítése volt, hogy legyen amerikai–magyar szimpózium. Az első megbeszélésen még Romics Imre is ott volt, jó tíz éve. Ebben, mint egy szerződésben biztosítani kellett megfelelő számú magyar résztvevőt és előadót. Nem látszott biztosnak, hogy a kért létszámot teljesíteni tudjuk. Haas profesz-

20. ÁBRA: NYIRÁDY PÉTER TISZTELETBELI TAGSÁGI DIPLOMÁJA

szor, aki tízévesen került Amerikába, engem (Romics Imre) kérdezett telefonon, melyik országgal vagyunk jóban, de mindjárt hozzá is tette, a lengyelek lennének a legjobbak, mert sok urológusuk van. Telitalálat volt. Így jött létre az AUA-PTU-MUT közös szimpózium, amely azóta is működik. A lengyel–magyar kapcsolatokat röviden, a hozzáférhető adataink alapján összefoglaltuk. A jövőt nem tudjuk. Az ezeréves történet tény, a geográfiai helyzet adott. Ebben kell élni és a kapcsolatokat továbbfejleszteni. A Lengyel Urológus Társaság működését, szervezettségét,

21. ÁBRA: A TAGSÁGHOZ JÁRÓ SZABLYA

minőségi tevékenységét, számbeli nagyságát figyelembe véve, mi magyarok minden együttműködésből csak nyerhetünk.

Irodalom

1. Szőgi László. Magyarországi diákok lengyelországi és baltikumi egyetemeken és akadémiákon 1526–1788. Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 9. Budapest: 2003. 255 p. + 16 t. Kiadó: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára
2. Zarys Dziejów. Urologii Polskiej I Europejskiej PTU; szerk.: P. Chlosta
3. 50 Lat Polskiego Towarzystwa Urologicznego PTU Varsó: 2000.
4. 65 Lat Polskiego Towarzystwa Urologicznego; szerk: Boleslaw Kuzaka, Piotr Kuzaka, PTU Varsó 2014